

Man kan bara representera sig själv

Att istället för en personlig åsikt hålla sig med något slags avspiegling av en ihopfantiserad allmän opinion är opportunistiskt, skriver Axel Odelberg i sitt svar till Knut Carlqvist.

Seminariet var över, middagen slut, även udrucknen, gin och tonic-glasen tomma. Aftonen hade övergått i småttimmar. Skärgårdsnatten vilade tung utanför fönstret. Göran Hägg och Anders Björnson puffade på feta cigarrer. Bortom röksløjorna skyttade Peter Elmlund uppkruken i ett soffhörn. Han lyssnade med road skepsis till Knut Carlqvist som höll föreläsning mot EMU. Själv ironiserade jag på mitt vänliga vis över Carlqvists anspråk på att uttolka och ge luft åt de europeiska folkens syn på valutaunionen istället för att uttrycka sin personliga åsikt. Öflaskorna var tomma, vinet slut och akoskopnen full.

Debatt

Morgonen därpå, då jag drog på mig min cigarrstinkande kavaj virvlade vaga brottstycken från nattens diskussioner upp i minnet för att sedan åter sjunka ned och sedimenteras. För gott trodde jag ändå tills jag läste Knut Carlqvists krönika i FinansTidningen och fick se ett sådant brottstycke i tryck.

Då, på natten trodde jag att hans anspråk på att representera folket var en i hastigt mod intagen diskussionsståndpunkt men nu har han satt denna galna tanke på pränt.

Det är förvisso pretentiöst att framträda som självutnämnd representant för folket men det är inte pretentionen som gör resonemanget galet utan tanken att det skulle finnas ett folk att representera. Men något folk i den mening som Carlqvist även existerar inte. Den allmänna opinionen är en kollektivistisk fiktion som populister såväl till höger som till vänster brukar ta på entreprenad ända tills valresultatet avslöjar sanningen.

Åsikter hysas av individer, inte av folk. Summan av individernas åsikter dividerad med antalet individer blir inte folkets åsikt utan en meningslös generalisering.

EMU och dödsstraffet är i högsta grad meningsfulla företeelser för det renrakade jaget. I demokratiska länder är de renrakade jagens åsikter politikens minsta byggestenar. De formar den grund på vilken politiken vilar.

Att istället för en personlig åsikt hålla sig med något slags avspiegling av en ihopfantiserad allmän opinion är i bästa fall bara dumt och i värsta fall opportunistiskt. Det skapar dessutom systemstörningar. Ungfär som när aktiespekulanter bygger sin placeringsstrategi på förväntningar om hur andra placera kommer att bära sig ut istället för på en uttalad uppfattning om vinstgenereringsförmågan hos det ena eller andra företaget.

Den frie skribenten är fri just därför att han eller hon inte representerar något och inte ansvarar inför någon annan än sig själv. Om Knut Carlqvist har lust att ansvara inför folket för sina skrivelser får ingen kunna hindra honom, men det vore intressantare att få ta del av det renrakade Carlqvistska jagets åsikter än representantens för dödsstraffets vänner på Gotland.

AXEL ODELBERG

Sun Tzus strategiska och praktiska doktriner baseras på motsatsen till fair play; det gäller att skapa villor, att mystifiera och lura fienden, att vara oavbrutet flexibel och hela tiden anpassa sig till fiendens situation, skriver Svante Folin i sin anmälan av *Om krigets konst*.

Militärt tänkande kan för den klenkrogne te sig som ett elakarettat *contradictio in adjecto* (till exempel fyrkantig cirkel). Det vore också opålitligt att hävda, att filosoferande krigare uppfört någon särskilt imponerande, cerebral katedral. Kavalleristen och krigsantropologen Turney-High sammanfattade alla tiders militäraktiviteter under 14 eviga principer: Principen om offensiven, koordinering av styrkorna, planmässig enkelhet, överraskning, rörlighet, attack mot den kritiska punkten, korrekt formering etc.

Saklitteratur

Sun Tzu
Om krigets konst
övers. Jan Gillberg.
Nerenius & Santerus Förlag

Han ansåg att krigskonst är en samhällsvetenskap och att teknologin är av underordnad betydelse. Aдекват laganda är viktigare än sofistikerad beväpning. Skillnaden mellan primitiv och civiliserad krigföring ligger enligt Turney-High i att den senare, som höjer sig över krigshorisonten, bedrivs av arméer, disciplinerade av officerare.

Filosof-furste

För intellektuellt ambitiösa militärer, som inte nöjer sig med en samling empiriska tumregler, återstår bara filosofifursten Carl von Clausewitz, som dog av koleran 1831. Clausewitz, som är självutnämnd och omsvept av hegelianska dimmor, anses ofantligt djupsinnig. Han läses sällan men citeras flitigt (ingen kan längre skylla på tyskan, då mästarens verk sedan 1991 föreligger i en förtjänstfull, svensk översättning).

Det mest blankslitna citatet "Krig är ingenting annat än en fortsättning av politiken med andra medel." skulle knappast ha kommit som någon bländande insikt för Alexander, Caesar, Napoleon eller Bismarck.

Efter Första världskriget var Clausewitz ryktet inte det bästa, då han inte helt oförtänt ansågs ha förespråkade en besinningslös variant av det totala kriget, där all moderation var av ondo. Den engelske militärhistorikern och teoretikern Lidell-Hart, vars mest lyhörda lärjungar tyvärr var Hitlers pansargeneralerna, kallade honom "The Mahdi of mass slaughter".

En teoretiker, som under efterkrigstiden alltmer kommit i rampluset, är den äldste av dem alla – Sun Tzu, som levde för cirka 2 400 år sedan i Kina. Hans klassiker "Om krigets konst", bestående av 383 maximer indelade i 13 kapitel, har nu utgivits av Nerenius & Santerus Förlag i översättning av Jan Gillberg.

Översättningen har eliminerat huvuddelen av de beråkade kommentarer, som ingår i den kinesiska standardversionen från Ching-dynastin, och inledningen är ytterst förtig, vilket är illa när det gäller en så gammal text. Den bästa översättningen är av Samuel B Griffith, Oxford 1963.

Intresset för Sun Tzu beror till övervägande del på att han var den strategiska stjärnan, som orienterade Mao på den långa

Kinesisk krigskonst håller än

Kunde sin Sun Tzu. "När fienden avancerar, slår vi till reträtt! När fienden stannar, attackerar vi! När fienden undviker strid, anfaller vi! När fienden retirerar, förföljer vi!" I Vietnam var Sun Tzu en betydligt vettigare nattlekter för generaler än Clausewitz.

marschen från jordhålan till folkinraderad kejsare av Kina.

Sun Tzu levde i den intressanta period som kallas De Stridande Staternas Tid (475–221 före Kristus). I början slogs bokstavligen alla mot alla – cirka tvåhundra stater låg i luven på varandra, med tiden reducerades kombattanterna till sju och till slut och när alla var nedklubbade av Chih Huang Ti, var det första kejsardömet ett faktum (221 före Kristus).

Det var en ytterst grym tid. Under drygt två seklers utkampades mer än trehundra krig och en bondes liv var mindre värt än en välnärd ankas.

På den gamla, goda tiden, som monomant prisades av Konfucius, hade krigen haft närmast rituellt karaktär och dödsfall betraktades som beklagliga olyckshändelser. Nu rådde andra seder. Oretvigheter som armborst och smidbart järn hade tillkommit och etiska föreställningar reducerats till lätteliminerade störningsfaktorer.

Professionalisering

Krigföringen hade professionaliserats och gjort slut på det adliga piruetterandet. Bedrägeri och hänsynslöshet var tidens lösenord. Ett exempel på föga subtil, psykologisk krigföring är slaget mellan Wu och Ch'u 518 före Kristus. Fältherren av Wu beordrade 3 000 dödsdömda män att ställa upp i linje framför Wu-armén, fullt synliga för fiendeformationen. På en given order skär samtliga simultant halsen av sig – en sen värdig Life of Brian. Ch'u-armén flydde i panik.

Denna period av krigiskt kaos var en intellektuell höjdpunkt för Kinas utdragna historia. Den i sinom tid segrande konfucianismen, med sin reaktionära konformism, lyckades under 2 000 år inte frambringa mer än kommentarer och fotnoter till detta tidiga utbrott av vildt originalitet.

Epoken beskrivs sedanvilligt som den, då "alla blommor blommande och hundra tankeriktningar tävlade med varandra." Bakom blomsterspråk döljer sig det förhållande, att de dynamiska feodalfurstarna var mycket intresserade av allsköns tips som kunde hjälpa dem i den blodiga utslagsturneringen, där slutligen bara en skulle bli kvar.

Till deras tjänst ilade hundratals machiavelliska sofisterna med pigga uppslag, som att folket skulle behandlas som "halmhundar" och dylikt. Dessa maktkonsulter eller, om man så vill, fria intellektuella saknade patriotiska band och permanenta lojaliteter. De var kemiskt fria från alla chevalereska ideal och tvekade inte en sekund att tjäna tvännen, antagonistiska herrar till egen bättnad.

Rådgiveribranschen var inte riskfri –

förslog som slog väl ut kunde rendera gods och guld, blev utfallet uselt väntade den kokande oljegyrytan. Enstaka, eccentrica godhetsförespråkare som radikalpacifisten Mo Tzu ropade i öknen. Konjunkturen för moralfilosofi var körd i botten.

General

Det var i denna miljö Sun Tzu verkade. Han var ingen länstolsstrateg utan en duglig general i staten Wus tjänst. Vid anställningsintervjun hos kung Ho lu ombads han demonstrera sina färdigheter genom att exercera 180 undersköna haremsdamor, som delades upp i två kompanier, anförda av kungens favoritkonkubiner.

När Sun Tzus kommandon möttes med pirlande skatt från damlagen, beordrade han att lagledarna – kungens ögonstenar – skulle avrättas. När detta skett upphörde fnisset och han fick jobbet.

Sun Tzu inleder sin kanon med att fastslå "Krigskonsten är en fråga om liv eller död – om en väg antingen till säkerhet eller undergång. Därför är krigskonsten ett ämne för tanke och utveckling som inte på några villkor får försummas."

Krig är alltså inte längre ett aristokratiskt tidsfördriv utan blodigt allvar. Den bästa politiken är att "angripa fiendens planer", därefter att bryta upp allianser. Den yttersta finessen är att besegra fienden utan strid.

Sun Tzus strategiska och praktiska doktriner baseras på motsatsen till fair play; det gäller att skapa villor, att mystifiera och lura fienden, att vara oavbrutet flexibel och hela tiden anpassa sig till fiendens situation. Det enda som är oföränderligt i krig är den ständiga föränderligheten.

Krig uppfattas inte längre som en tillfällig abnormitet utan som en regelbundet återkommande, medveten aktivitet som därför kan analyseras rationellt. Till skillnad från Clausewitz dröm om förintelselaget menar Sun Tzu att krig bör vara så korta som möjligt och utövas så, att de ger minimala förluster för såväl den egna som för fiendesidan.

Han avskyr statiska situationer som till exempel belägringar och betonar att ingen statik nyckeln vunnit något på ett utdraget krig. Mycket av Sun Tzus anda sammanfattas i Maos fyra berömda sloganar:

"När fienden avancerar, slår vi till reträtt! När fienden stannar, attackerar vi! När fienden undviker strid, anfaller vi! När fienden retirerar, förföljer vi!" I Vietnam var Sun Tzu en betydligt vettigare nattlekter för generaler än Clausewitz.

SVANTE FOLIN